

Кобеля-Звір М.Я.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики,
Львівський торговельно-економічний університет*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-326-5-5>

ГРАНТОВІ ІНСТРУМЕНТИ ФОНДІВ ТА ПРОГРАМ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

В умовах війни бізнес України зазнав неабияких збитків. Постраждали всі галузі сфери. Жіноче підприємництво як одне з найвразливіших відчуло турбулентність та втрати, що не могло не відобразитися на його конкурентоспроможності. З метою утримання економіки України міжнародні партнери та національні програми надають грантову безповоротну підтримку для зміцнення жіночого бізнесу в умовах війни. Найактивніше допомагають програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України», «єРобота», Естонська рада у справах біженців, ГО «Платформа розвитку «СМР», Corteva Agriscience TalentA-2023 та інші [1].

Естонська рада у справах біженців у співпраці з **Garage48** запровадили програму для жінок в Україні, в межах якої підприємці отримують підтримку до 150 000 грн разом із наставництвом протягом шести місяців. Ця програма розширення можливостей жіночого підприємництва відкрита для жінок, які втратили кошти для забезпечення доходів своїх сімей через війну. Пропозиція призначена для жінок із Запорізької, Дніпропетровської, Полтавської, Чернігівської, Сумської, Київської (крім м. Києва), Кіровоградської та Черкаської областей.

Prix de la Femme d'Affaires нагороджує жінок-підприємців. Ця премія створена у 2019 році за ініціативи Комітету ділових жінок ССIFU та спрямована на сприяння розвитку жіночого підприємництва в Україні. У 2023 році конкурс має на меті винагородити жінок-підприємців, які продовжують працювати, незважаючи на війну, оскільки їм як ніколи потрібна підтримка для розвитку свого потенціалу, а також заохотити їх не боятися розпочинати власну справу. Цей конкурс відкритий, без вікових обмежень, для всіх жінок, незалежно від сфери їхньої діяльності та для зайняття підприємницькою діяльністю у воєнний час. Після завершення конкурсу переможниця отримує премію на церемонії у присутності партнерів, 100 000 гривень, п'ятиденну подорож у

Париж (авіабілет та розміщення на 1 особу), супровід проекту компаніями-партнерами протягом 1 року, безплатне членство в ССIFU упродовж 1 року [2].

Громадська організація «Платформа розвитку «СМР» надає міні-гранти для жінок-підприємниць, що зареєстровані як фізична особа-підприємець та є ВПО з Луганської або з Донецької областей для підтримки у відновленні або зміцненні їх бізнесу.

ГО «Платформа розвитку «СМР» дає жінкам-підприємцям можливість налагодити свій бізнес у новостворених умовах, які виникли у результаті повномасштабного вторгнення, а також сприяти більш сталому розвитку і зміцненню жіночого бізнесу. Гранти становитимуть від 20 000 до 100 000 гривень на один бізнес-проект. Співфінансування не вимагається.

Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України», яка реалізується компанією «Кімонікс Інтернешнл Інк.», приймає грантові заявки від українських малих та середніх сімейних і жіночих підприємств (МСП), які хочуть відновити свою діяльність, розширити свій бізнес та/або розвинути нові напрямки бізнесу. Метою програми є підтримка українських малих та середніх сімейних і жіночих підприємств – виробників товарів і надавачів послуг.

Програма КЕУ визначила такі пріоритетні завдання:

1. Підтримка економічної спроможності жіночих та сімейних МСП.
2. Підвищення операційної та виробничої ефективності жіночих та сімейних МСП.
3. Заохочення зростання та розширення жіночих та сімейних МСП, включно з експансією на зовнішні (міжнародні) ринки.
4. Розширення інтеграції в ринок праці і підприємництво жінок.

Український Жіночий Фонд (УЖФ) у відповідь на критичну ситуацію, викликану військовими діями Російської Федерації проти України, оголошує конкурс грантів швидкого реагування в межах проекту «Голос жінок і лідерство – Україна». Конкурс спрямований на посилення спроможності жіночих/феміністичних організацій реагувати на нагальні проблеми та виклики, з якими стикаються жінки та дівчата, з акцентом на потреби вразливих груп жінок і дівчат. Фонд запрошує подаватися до участі у конкурсі офіційно зареєстровані жіночі громадські організації з усіх регіонів України, які мають досвід роботи не менше двох років та спрямованість (відповідно до статуту) на захист прав жінок та/або просування гендерної рівності, а також не пов'язані з державними установами та політичними партіями.

Corteva Agriscience, міжнародна сільськогосподарська науково-дослідницька компанія, оголосила про проведення освітньо-грантової програми для жінок-фермерок **TalentA-2023**. Мета – забезпечити зміцнення та розвиток жіночого фермерства в умовах повномасштабної війни, яку Росія розв’язала проти України. Програма дозволить учасницям отримати доступ до інформації, яка б допомогла їм забезпечити життєздатність власного бізнесу в умовах війни відповідно до практик сталого розвитку, а також надасть їм можливість виграти гранти на загальну суму понад 1 мільйон гривень для зростання власного бізнесу та соціальної підтримки своїх громад.

Програма «єРобота» започаткувала гранти для ветеранок та дружин учасників бойових дій. Грантова програма створена для учасників бойових дій, осіб із інвалідністю внаслідок війни, а також їхніх дружин або чоловіків.

Грант може отримати ФОП або фізична особа, яка планує відкрити власний бізнес. Кошти можна витратити на:

- меблі, обладнання та транспортні засоби для комерційного використання;

- ліцензійне програмне забезпечення (до 50% коштів);

- сировину, матеріали, товари та послуги, необхідні для реалізації бізнес-плану, а також на тварин або саджанці для створення ферм (до 70% коштів);

- послуги з маркетингу та реклами (до 10% коштів);

- оренду нежитлових приміщень (до 25% коштів);

- оренду обладнання (до 30% коштів);

- лізинг обладнання, крім власних транспортних засобів (до 50% коштів);

- придбання франшизи.

Попри те, що жінки стають підприємцями на 1% частіше, ніж чоловіки (статистика на 2021 рік за даними YouControl [3]), жінки в бізнесі не є активними користувачами грантових інструментів. За результатами опитування, проведеного Центром розвитку «ЧАС ЗМІН» серед представників жіночого підприємництва, з’ясовано, що лише 4% бізнес-women намагалися брати участь у грантових програмах: розробляли бізнес-плани, заявки, проекти. Розглянемо основні бар’єри в процесі залучення грантових ресурсів жіночого підприємництва (відповідно до опитування, проведеного Центром розвитку «ЧАС ЗМІН») [4]:

1. Відсутність у представників жіночого бізнесу розуміння, хто, на що та як може отримати грант. Причиною цього є брак інформації про грантові можливості, зокрема від грантодавців. Інформацію про відкриті конкурси можна знайти у

відкритому доступі на сайтах ряду NGO, таких як Центр розвитку «ЧАС ЗМІН» [4], «Громадський простір» [5] тощо.

2. Бізнес-діяльність у тіні. В нинішніх умовах значна кількість жінок веде бізнес-діяльність поза межами правового поля. Трапляються непоодинокі випадки заробітку жінок у сфері крафтового виробництва, торгівлі та послуг без формалізації в організаційно-правову форму, без сплати податків та офіційного працевлаштування працівників. Таке нелегальне підприємництво не має перспективи бути підтриманим грантодавцями. Єдиним ефективним механізмом подолання зазначеної проблеми є застосування державою стимуляційних механізмів, що сприятимуть виведенню жіночого підприємництва з тіні.

3. Низький рівень компетенцій у жінок-підприємниць, який необхідний для формування конкурентоспроможної грантової пропозиції. Залучення грантових інструментів вимагає майстерності щодо пошуку актуальних грантів за коректним алгоритмом, адаптації ідеї/потреби під пріоритети конкретного грантового конкурсу, розробки якісних грантових заявок, які б мали перспективу бути підтриманими фондами. Без відповідних компетенцій представниці жіночого бізнесу не мають шансів на грантове фінансування.

4. Не відповідність пропонованої діяльності критеріям прийнятності. Критерії прийнятності – це вимоги, виконання яких є обов'язковою умовою отримання гранту [6]. Щоб мати високі шанси на отримання грантової підтримки від донорів, представникам жіночого підприємництва необхідно більш ретельно вивчати конкурсну документацію.

За умови подолання зазначених бар'єрів жіночий бізнес України має високі шанси на експонентний розвиток. Адже наявні грантові інструменти від міжнародних та національних грантодавців всіляко сприяють цьому процесу. Можна вказати на ряд потенційних перспектив для жіночого підприємництва в найближчому майбутньому: відкриття нового бізнесу в межах вже існуючого, масштабування проектів, вихід на інші ринки, в тому числі експорт, розширення асортименту продукції/послуг, впровадження інноваційних рішень у бізнес-діяльність, оптимізація, адаптація, покращення бізнес-процесів тощо.

Література:

1. Від 10 000 до 35 000 дол США – гранти для малих та середніх жіночих та сімейних підприємств. URL: <http://www.chaszmin.com.ua/vid-10-000-do-35-000-dol-ssha-granty-dlya-malyh-ta-serednih-zhinochyh-ta-simejnyh-pidpryyemstv/> (дата звернення: 28.06.2023).

2. Регламент премії бізнес-леді CCIFU 2023. URL: <https://www.ccifu.com.ua/fileadmin/cru1675361071/ukraine/docs/REGLEMENT-prix-ukr2023.pdf> (дата звернення: 28.06.2023).

3. Youcontrol. URL: <https://youcontrol.com.ua/> (дата звернення: 26.06.2023).

4. Центр розвитку «ЧАС ЗМІН». URL: <http://www.chaszmin.com.ua/> (дата звернення: 29.06.2023).

5. «Громадський простір». URL: <https://www.prostir.ua/> (дата звернення: 26.06.2023).

6. Кобеля-Звір М.Я. Про гранти для початківців. 100 запитань та відповідей. Практичний poradnik. Львів, 2023. 206 с.